

การพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู
ของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ โดยใช้กรณีตัวอย่างจาก
หนังสือเรื่อง “ครูสมพรคนสอนลิง”

**The Development of Pre-Service Science Teachers' Attitude
about Teacher Characteristics by Using Case Study of
Teacher Somporn who Teaches Monkeys**

เอกภูมิ จันทรวงศ์¹

Ekgapoom Jantarakantee

บทคัดย่อ

ครูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดในการทำให้นักเรียนสนใจและมีความสุขในการเรียนรู้ ครูที่จะสอนได้ดีต้องเริ่มจากการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและอุทิศตนต่อการประกอบวิชาชีพ งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู โดยใช้กรณีตัวอย่างจากหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง กลุ่มที่ศึกษาได้แก่ นิสิตครูวิทยาศาสตร์โครงการ สควค. จำนวน 39 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาสารัตถทางการศึกษาสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ อนุทินสะท้อนความคิดเห็นจากการอ่านหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง ซึ่งนิสิตจะต้องบันทึกใน 3 หัวข้อ คือ สาระสำคัญที่ปรากฏในหนังสือ ความรู้สึกต่อการอ่านหนังสือ และคุณลักษณะความเป็นครูที่ได้เรียนรู้จากการอ่านหนังสือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่ม (Theme) พร้อมทั้งหาค่าความถี่ของจำนวนนิสิตในแต่ละกลุ่มเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กรณีตัวอย่างเรื่อง “ครูสมพรคนสอนลิง” สามารถพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้หลายประการ เช่น ครูต้องมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ มีความมานะพยายาม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความประหยัด มีความสามารถใน

---

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสอนและประเมินผล มีความอดทนอดกลั้น มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเสียสละ มีความศรัทธาในการประกอบวิชาชีพครู และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

คำสำคัญ: 1. ทัศนคติ. 2. คุณลักษณะความเป็นครู. 3. กรณีตัวอย่างจากหนังสือ. 4. นิสิตครุวิทยาศาสตร์.

Abstract

Teacher is the most important person who can encourage students to learn with happiness and pay attention in the lesson. Teachers who have positive attitude toward teaching profession and dedicated to the teaching profession tend to be good teachers. The purpose of this research was to study the development of pre-service science teachers' attitude towards effective teacher characteristics using the case study of "Teacher Somporn who Teaches Monkeys". The participants were 39 pre-service science teachers, in the project of PSMT, who enrolled in the Foundations of Education for Science Teachers course in the academic year 2013. The instrument used for collecting data was a reflective journal in which the participants were asked to reflect upon 3 topics: key messages of the books, their feeling, and the effective teacher characteristics that they had learnt from the book. The data were analyzed by content analysis; coding, generating themes and calculating the frequency of the pre-service science teachers in each theme. The findings showed that the case study could develop pre-service science teachers attitude towards effective teacher characteristics regarding their generosity for the students, hard-working attitude, creative thinking, self-efficiency, potential in teaching and assessing, patience, equity, responsibility, sacrifice, faith in teaching profession, and being a good role model.

Keywords: 1. Attitude. 2. Teacher Characteristics. 3. Case Study from book. 4. Pre-Service Science Teacher.

บทนำ

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญสูงสุด ในการทำให้นักเรียนสนใจและมีความสุขในการเรียนรู้ โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจธรรมชาติว่า ปรากฏการณ์ต่างๆ ในธรรมชาติเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยการสังเกตหลักฐานทางกายภาพต่างๆ ทั้งการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติโดยตรงและการสังเกตจากการทำการทดลอง เพื่อจำลองกระบวนการต่างๆ ของธรรมชาติภายใต้สภาวะที่ถูกควบคุมเพื่อนำมาซึ่งการหารูปแบบ (Pattern) ของปรากฏการณ์ในธรรมชาติและสร้างเป็นหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เป็นผู้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับทั้งกระบวนการในการแสวงหาความรู้และองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) แต่ในปัจจุบันนี้กลับพบว่า ยังมีโรงเรียนจำนวนมากในประเทศไทยที่ขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและนำมาซึ่งการอนุมัติโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (สควค.) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่มีความสามารถพิเศษในระดับปริญญาโท มีความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชาการ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน และมีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม โดยโครงการ สควค. จะจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่นิสิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) เพื่อมาศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางการศึกษาที่คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้นิสิตมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่แท้จริง สสวท. (2556 : 15-21) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นิสิตในโครงการ สควค. เป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานต่างๆ ทางทางการศึกษาค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี นิสิตหลายคนยังไม่สามารถตอบตัวเองได้ว่าตนเองจะประพฤติปฏิบัติตัวสำหรับการเป็นครูในอนาคตอย่างไร บางคนยังไม่มั่นใจว่าตนเองจะเป็นครูที่ดีในอนาคตได้อย่างไร ดังจะเห็นได้จากการพูดคุย ชักถามนิสิตในขณะจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทัศนคติความเป็นครูหรือแรงบันดาลใจที่ให้นิสิตมาสมัครทุน

สกว. เพื่อที่จะจบออกไปเป็นครูวิทยาศาสตร์ในอนาคต นิสิตบางคนแสดงความคิดเห็นว่า อาชีพครูในขณะนี้ เป็นอาชีพที่มั่นคง ได้เงินเดือนสูง และอาจหารายได้พิเศษจากการสอนพิเศษ หรือคิดถึงบ้าน อยากกลับไปทำงานที่บ้านเพื่อดูแลพ่อและแม่ หรือเรียนจบแล้วไม่รู้ว่าทำอะไร เมื่อทราบเรื่องการประกาศรับสมัครทุนจึงลองมาสมัครดู หรืออาชีพครูมีการปิดภาคเรียนทำให้ไม่ต้องทำงานตลอดทั้งปี หรือเรียนตามใจแม่เพราะแม่อยากให้เป็นครู หรือพ่อกับแม่จะได้เบิกค่ารักษาพยาบาลได้ เป็นต้น จะเห็นว่าคำตอบที่นิสิตตอบมายังไม่ได้สะท้อนถึงคุณลักษณะความเป็นครูที่สังคมคาดหวังอย่างแท้จริง นิสิตจะมองว่าตนเองจะได้ประโยชน์อะไรจากการเป็นครู มากกว่าการมองว่าตนเองจะสร้างประโยชน์อะไรให้แก่สังคม ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาสารัตถทางการศึกษาสำหรับครูวิทยาศาสตร์ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงต้องการหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่ นิสิตครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว คือ การสร้างเสริมคุณลักษณะของครูที่ดี การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการทำให้ นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพศึกษาศาสตร์และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

หนังสือเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะคือหน้ากระดาษซึ่งประกอบไปด้วยการนำตัวอักษรมาร้อยเรียงกันเป็นเรื่องราวความรู้ ความบันเทิงให้แก่ผู้อ่าน ในหลากรส หลายอารมณ์ หลายนคนจึงยกให้หนังสือเป็นอาหารสมองซึ่งเปรียบเสมือนเป็นคลังแห่งความรู้หรือเข็มนาฬิกาทางอันจะนำมาซึ่งสาระความรู้ ข้อคิด ความบันเทิงหรือแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่าน (สมบัติ พลายน้อย, 2553 : 39) หนังสือถือเป็นส่วนหนึ่งที่มียุทธพลทางมุมมอง ความคิด ความเชื่อและทัศนคติของแต่ละบุคคล ทั้งนี้หนังสือจะส่งผลต่อผู้อ่านแต่ละคนมากน้อยขนาดไหนขึ้นอยู่กับว่า ผู้อ่านแต่ละคนจะซึมซับและต่อยอดสาระที่ปรากฏอยู่ในหนังสือได้มากน้อยเพียงใด การอ่านหนังสือเล่มเดียวกันอาจทำให้ผู้อ่านแต่ละคนตีความ เหมือนหรือต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้อ่าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกรณีตัวอย่างจากหนังสือเรื่อง “ครูสมพรคนสอนลิง” ซึ่งเรียบเรียงโดย ดร.รุ่ง แก้วแดง (2543) มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ใช้คำง่าย ๆ ไม่ใช่ภาษาที่เป็นทางการ ด้านการศึกษามากนัก ทำให้อ่านสนุก ไม่น่าเบื่อ ผู้ประพันธ์มีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของลิงโดยครูสมพรกับการจัดการเรียนการสอนนักเรียนของครูไทยในปัจจุบันว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และคุณลักษณะของครูที่พึงปรารถนา ซึ่ง

สอดคล้องกับที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้เกี่ยวกับข้อดีของการนำกรณีตัวอย่างมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด และทัศนคติของผู้เรียน เนื่องจากกรณีตัวอย่างเปรียบเสมือนการรวบรวมแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) อันเกิดจากประสบการณ์ตรงของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการจัดการกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เป็นการประสานช่องว่างระหว่างการเรียนในทางทฤษฎีกับการนำไปปฏิบัติจริงที่ผู้ศึกษาคณบดีตัวอย่างสามารถทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม (Christensen, 1981 : 65 ; Davis, 1993 : 162) ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยชิ้นนี้จะประโยชน์สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์เพื่อทำให้นิสิตได้เรียนรู้คุณลักษณะความเป็นครูที่ดีอันจะนำมาซึ่งแรงบันดาลใจสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตัวเมื่อสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพครูในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โครงการ สควค. โดยใช้กรณีตัวอย่างจากหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาโทในโครงการ สควค. ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาสารัตถทางการศึกษาสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ของสถาบันผลิตครูแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ภายหลังจากมอบหมายให้นิสิตอ่านหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง และเขียนอนุทินสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่านหนังสือดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลในอาทิตย์ที่ 3 ของเดือนสิงหาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู หมายถึง ความคิดเห็นของนิสิตครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ที่ครูควรแสดงออกมาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรณีตัวอย่างจากหนังสือ หมายถึง เรื่องราวในหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ครูสมพรนำมาใช้ในการฝึกเลี้ยงเพื่อทำให้ลิงมีความสามารถในการช่วยเหลือเกษตรกรเก็บมะพร้าวในสวน

นิสิตครูวิทยาศาสตร์ หมายถึง นิสิตโครงการ สควค. จำนวน 39 คน ที่ลงทะเบียน

เรียนในรายวิชาสารัตถทางการศึกษาสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) โดยเป็นการศึกษาเชิงลึกกับนิสิตครูที่มีจำนวนไม่มากนักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายถึงความเชื่อและความคิดของกลุ่มที่ศึกษาและเหตุผลเบื้องหลังของความเชื่อและความคิดดังกล่าว ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลที่ได้จากการตีความ (Interpretive) เพื่ออธิบายทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์โครงการ สควค. ภายหลังจากศึกษารณคดีตัวอย่างจากหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยนี้เป็นนิสิตครูวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 ในโครงการ สควค. คณะศึกษาศาสตร์ของสถาบันผลิตครูแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 39 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาสารัตถทางการศึกษาสำหรับครูวิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ อนุทินสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่นิสิตเรียนรู้จากการอ่านหนังสือเรื่อง ครูสมพรคนสอนลิง โดยผู้วิจัยมีหัวข้อการบันทึกให้นิสิตบันทึกจำนวน 3 หัวข้อ คือ สารสำคัญที่ปรากฏในหนังสือ ความรู้สึกต่อการอ่านหนังสือ และคุณลักษณะความเป็นครูที่ได้เรียนรู้จากการอ่านหนังสือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้เวลานิสิตในการอ่านหนังสือนาน 2 สัปดาห์ และให้นิสิตแต่ละคนเขียนอนุทินสะท้อนความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงให้นิสิตนำสิ่งที่ตนเองเขียนไว้ในอนุทินมาอภิปรายร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูจากการปฏิบัติตัวของครูสมพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่นิสิตเขียนไว้ในอนุทินมาประมวลและจัดเป็นกลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่ม (Theme) พร้อมทั้งหาค่าความถี่ของจำนวนนิสิตว่า นิสิตมีทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูในประเด็นใดบ้าง ประเด็นละกี่คน

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การให้นิสิตแต่ละคนอ่านหนังสือเรื่องครูสมพรคนสอนลิง และให้นิสิตเขียนอนุทิน

สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้จากการอ่านหนังสือดังกล่าวและนำมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนพบว่านิสิตมีทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูในหลายๆ ประเด็นดังต่อไปนี้

1.) ครูต้องมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์

นิสิต 30 คนมีความคิดเห็นว่า บทบาทที่สำคัญของวิชาชีพครูคือการสอนนักเรียน แต่การสอนที่ดีนั้นควรยึดหลักความรักและความมีเมตตาในการสอน ครูควรให้ความรักก่อนให้ความรู้ ครูควรทำตัวเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับนักเรียน ครูไม่ควรทงะงตัวว่าตนเองเก่ง จนไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใดๆ ของนักเรียน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะถ้าครูไม่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปของนักเรียน จะทำให้นักเรียนถูกจำกัดอยู่แต่ในกรอบ ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นใดๆ ที่ต่างไปจากความคิดของครู ดังตัวอย่างของครูสมพรที่นิสิตเขียนแสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้ “ในบางครั้งครูต้องทำตัวเป็นผู้ไม่รู้จักท่ามกลางลูกศิษย์ที่ฉลาดและมีศักยภาพในการเรียนรู้ ครูสมพรบอกว่าลิ่งเกิดมาในโลกนี้ก่อนมนุษย์หลายล้านปี ฉะนั้นอย่าไปดูถูกเขา แม้เขาจะเป็นสัตว์ป่าแต่เมื่อได้รับการฝึกฝน กลับรู้เรื่อง รู้ภาษาคน ทำให้ข้าพเจ้าได้แง่คิดสำหรับการเป็นครูว่า ไม่มีเด็กคนไหนโง่งจนสอนไม่ได้ ทุกคนมีโอกาที่จะเรียนรู้ เด็กบางคนไม่เก่งด้านวิชาการแต่อาจมีความสามารถด้านอื่น เช่น การร้องเพลง การประดิษฐ์ของใช้ต่างๆ เราในฐานะที่เป็นครูต้องผลักดันศักยภาพของเขาออกมา” (อนุทินของนิสิต) นอกจากนี้ นิสิตยังเห็นว่า การฝึกผู้ไม่รู้ให้เป็นผู้รู้ ไม่จำเป็นต้องลงโทษด้วยการเขี่ยนตี เพราะการเขี่ยนตีหรือดุด่าว่ากล่าวคือการใช้อารมณ์ แต่ครูควรมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ เมื่อพบปัญหาครูจะต้องมีความหนักแน่นและควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ได้ ต้องพยายามพูดกับนักเรียนโดยอาศัยหลักของเหตุผล จนนักเรียนยอมรับและปฏิบัติตามด้วยตัวของนักเรียนเอง เช่น นิสิตยกตัวอย่างว่า “ทุกการกระทำของครูสมพรจะนึกถึงลูกศิษย์เป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา การปรับปรุงการสอน การใช้สื่อ ล้วนเกิดจากการคิดถึงเหตุและผลว่าถ้าทำแบบนี้ลิ่งจะรู้สึกอย่างไร ลิ่งจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ เมื่อลิ่งทำผิดพลาด ครูสมพรจะให้กำลังใจและให้โอกาสลูกศิษย์ได้ปรับปรุงแก้ไขและเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด เช่น ถ้าลิ่งไปเก็บลูกมะพร้าวอ่อน ครูสมพรจะไม่ตีแต่ครูสมพรจะแก้ไขโดยเอาเฉาะมะพร้าวแก้ที่มีเปลือกสีน้ำตาลมาวางไว้รอบๆ ตัวลิ่ง ให้ลิ่งได้เล่นและมีความคุ้นเคยเมื่อขึ้นต้นมะพร้าวจริงจะได้เลือกเก็บเฉาะลูกแก้ที่มีสีน้ำตาลตามที่เคยเห็น” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับ สุชาติา นันทะไชย (2547 : 85) และ ริเรื่องรอง รัตนาวิไลสกุล (2545 : 157) ที่ระบุว่า ครูควรมีความรักและความเมตตาต่อนักเรียน ทำตัวให้เป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

พร้อมที่จะเรียนรู้ไปด้วยกัน ช่วยเหลือ แนะนำจนทำให้นักเรียนเปิดใจยอมรับในตัวครู เมื่อนักเรียนเปิดใจนักเรียนก็จะเชื่อฟังและไวใจครู มีความเคารพและศรัทธาในตัวครู เมื่อครูสั่งสอนหรือบอกกล่าวอะไรนักเรียนก็จะไม่ต่อต้านทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข

2.) ครูต้องเป็นผู้มีความมานะพยายาม หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

นิสิต 16 คน มีความคิดเห็นว่า ครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ขวนขวายและพยายามศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองนั้น นิสิตมีความคิดเห็นใน 2 แนวทาง แนวทางแรกคือ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์ในการสอนของตนเอง คือนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา และหาวิธีการแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบคล้ายๆ กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ดังตัวอย่างที่นิสิตแสดงออกมากว่า “ครูสมพรไม่เคยมองว่าลิ่งมีความผิด ถ้าลิ่งทำไม่ได้ครูสมพรจะย้อนดูตัวเองเสมอและจะโทษตัวเองว่าสอนไม่ดี แล้วจึงคิดหาวิธีปรับปรุงการสอนของตนเองว่าจะต้องสอนอย่างไรเพื่อให้ลิ่งเข้าใจ เปรียบเหมือนกับการที่ครูต้องทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงการสอนของครู เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตนเอง มากกว่าการที่ครูไม่เคยมองว่าตนเองมีความบกพร่องอะไรแล้วพยายามหาทางแก้ไข แต่กลับโทษว่าเป็นความผิดของนักเรียนตลอดเวลา” (อนุทินของนิสิต) หรือการที่นิสิตแสดงความคิดเห็นว่า การศึกษาไม่ได้เป็นตัวตัดสินคุณค่าของบุคคลแต่การทำงานต่างหากที่จะทำให้บุคคลนั้นๆ มีคุณค่าในตัวเอง เช่น นิสิตกล่าวว่า “แม้ครูสมพรจะจบแค่ชั้นประถม 4 แต่การพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูกกับลิ่งที่เป็นนักเรียนของครู ทำให้ครูสมพรสามารถค้นพบการสอนลิ่งโดยไม่ต้องทุบตีเหมือนที่คนอื่น ๆ ทำ ครูสมพรสามารถจัดการเรียนการสอนได้ในแบบที่นักการศึกษาไทยเห็นว่าดีและสมควรนำมาใช้ โดยไม่ต้องมีใครมาบอก แต่อาศัยประสบการณ์ในการคลุกคลีกับลิ่ง จนรู้พฤติกรรมของลิ่งอย่างถ่องแท้ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงและสนองกับศักยภาพของผู้เรียน” (อนุทินของนิสิต) ส่วนแนวทางที่สอง คือ การที่ครูชวนหาความรู้เพิ่มเติมโดยการพูดคุย สอบถามกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนเองสนใจ ดังเช่นกรณีของครูสมพรที่ได้ไปศึกษารวมกับท่านอาจารย์พุทธทาสแล้วนำข้อความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง นิสิตแสดงความคิดเห็นว่า “แม้ครูสมพรจะไม่ได้เรียนจบทางด้านวิชาชีพครูมา แต่การได้ไปสนทนารวมกับท่านพุทธทาส ทำให้ครูสมพรมีเทคนิคและจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างมาก ครูสมพรสามารถประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธ

ศาสนามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อท่าน พุทธทาสได้ให้แนวทางในการจัดการศึกษาแก่ครูสมพรว่า การศึกษามีใช้การเรียน ๆ ท่อง ๆ แต่เป็นการเห็นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ด้วยตนเอง ครูสมพรก็นำหลักการนี้มา ใช้ในการสอนลิงโดยให้ลิงได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ลิงได้เรียนรู้จากการเล่น การสัมผัส กับอุปกรณ์ต่างๆ ที่ครูสมพรประดิษฐ์ขึ้นเอง สิ่งนี้เป็นแรงบันดาลใจให้ผมต้องพยายาม หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้ มีประสิทธิภาพยิ่งๆ ขึ้นไป” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับข้อบังคับ ครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 7 ที่ระบุว่า ครูจะต้องมีวินัยในตัวเอง มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ รักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า เพื่อปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 73 ; สุชาติ นันทะไชย, 2547 : 75 และ ริเรื่องรอง รัตนาวิไลสกุล, 2545 : 157)

3.) ครูต้องมีความคิดสร้างสรรค์และความประหยัด

นิสิต 16 คนมีความคิดเห็นว่า ครูจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์สื่อ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ผมดีใจอยู่อย่างหนึ่งที่สังคมไทย ยังมีบุคคลที่อุทิศตนเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นหลังได้เห็น ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ถ้าทำจนถึงที่สุด ทำจนเต็มความสามารถก็จะเกิดผลดีกับลูกศิษย์ ถึงแม้ครูสมพร จะไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานแต่ก็มีวิธีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ ที่มีอยู่รอบๆ ตัวซึ่งราคาไม่แพงหรือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ มาใช้ในการทำงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ลูกมะพร้าวเป็นสื่อเพื่อให้ลิงสามารถเรียนรู้และนำไปสู่ การปฏิบัติจริงได้” (อนุทินของนิสิต) หรือการที่นิสิตอีกคนกล่าวว่า “การจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในจำนวนมาก แต่ต้องรู้จักนำ ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เช่น การประดิษฐ์อุปกรณ์ทดลอง โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น” (อนุทิน ของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ที่ระบุว่า ครูจะต้องเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่าง เรียบง่ายตามฐานะ รู้จักถนอมและใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และ Schreck (2009 : 50) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นหนึ่งใน ทักษะสำคัญของครู ที่ถูกกำหนดให้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการ พัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งข้อมูล ข่าวสาร และมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา ครูจะต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจแนวคิดที่เรียนอย่างลึกซึ้ง และส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการคิดนอกกรอบ มีจินตนาการ สามารถนำสิ่งที่เรียนไปคิดต่อยอดจนนำมาซึ่งทักษะ องค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ

4.) ครูต้องจัดการเรียนรู้โดยเห็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

นิสิต 34 คนมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่ดี คือการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากจะทำให้นักเรียนได้ฝึกควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนต้องต่อสู้กับความขัดแย้งระหว่างความรู้เดิมที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมจนนำไปสู่การสร้างความเข้าใจใหม่ ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้อ่อนแอวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เริ่มเรียนจากสิ่งง่ายไปยาก ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ควรเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนไปใช้ได้ในชีวิตจริง ดังตัวอย่างที่นิสิตเขียนแสดงความคิดเห็นว่า “การจัดการเรียนการสอนของครูสมพรเน้นให้ลิงรู้จักสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่นการสอนให้ลิงรู้จักการกัดมะพร้าวด้วยการเอาเชือกพันที่มะพร้าวที่มัดติดกัน 2 ลูกแล้วจูงเดิน ลิงก็เดินลำบาก ลิงก็ต้องหาวิธีที่จะทำให้ตนเองเดินได้สะดวกด้วยการกัดมะพร้าวให้ขาดออกจากกัน และครูสมพรก็จะพูดว่า กัด กัด กัด ลิงก็จะได้เรียนรู้คำสั่งว่า กัด ไปในตัว” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ครูสมพรเน้นให้ลิงได้ปฏิบัติจริง ทำให้ลิงเรียนอย่างมีความสุข ไม่เกิดความเบื่อหน่ายจากการนั่งฟังครูแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนชั้นเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทย ถ้าครูในประเทศไทยมีวิธีการสอนแบบครูสมพร การศึกษาไทยน่าจะยกระดับได้สูงขึ้น” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับ วรรณทิพา รอดแรงคำ (2543 : 23-24) ที่ระบุว่า ความรู้ไม่ได้อยู่นอกตัวนักเรียน แต่นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตัวของนักเรียนเอง ดังนั้นครูจึงควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และรู้จักคิดในการนำความรู้เดิมของตนเองมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่จนนำไปสู่การสร้างความหมายใหม่ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาอย่างถ่องแท้และยอมเปลี่ยนความคิดเดิมที่คลาดเคลื่อนของตนเอง

5.) ครูต้องมีการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง

นิสิต 13 คนมีความคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง คือ ควรดูว่านักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่ครูกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด นักเรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้อธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ครูไม่ควรวัดและประเมินผลโดยการให้นักเรียนทำข้อสอบแต่เพียงอย่างเดียว เช่น “ครูสมพรใช้การประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง คือ ถ้าสอบตก

ก็ต้องขอมให้ผ่านก่อน จึงจะเรียนในระดับต่อไปได้ เป็นการปูพื้นฐานให้แข็งแรงก่อนที่ จะเรียนในสิ่งที่ยากขึ้นไปอีก ซึ่งต่างจากการประเมินผลการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมากที่นักเรียนสอบตกยังไงก็ได้เลื่อนชั้น อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาล ทำให้นักเรียนไทยในปัจจุบันมีพื้นฐานความรู้ค่อนข้างมากในหลายๆ วิชา” (อนุทินของนิสิต) หรือ “การเลื่อนระดับชั้น ครูสมพรดูแค่ว่าลิงสามารถปฏิบัติได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นหรือไม่ ถ้าทำได้ก็ถือว่าสอบผ่าน ไม่จำเป็นต้องมีคะแนนสูงๆ หรือมีใบประกาศนียบัตรให้กับลิงตัวใดทั้งสิ้น รวมทั้งยังมีการวัดคุณภาพในการจัดการศึกษาของตนเองโดยครูเชิญเจ้าของลิงมาดูว่าพึงพอใจกับความสามารถของลิงที่แสดงออกมาหรือไม่ ถ้ายังไม่พึงพอใจครูสมพรก็จะนำลิงกลับไปฝึกอีกจนกว่าเจ้าของลิงจะพอใจ” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 13) ที่ระบุว่าครูควรใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินความสามารถของนักเรียน เพื่อวินิจฉัยว่านักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและควรแก้ไขปรับปรุงในด้านใด อันจะนำมาซึ่งการพัฒนา นักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

6.) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้น

นิสิต 11 คนมีความคิดเห็นว่า ครูที่ดีจะต้องมีความอดทนอดกลั้นในการค่อยๆ อบรมบ่มเพาะ สั่งสอนนักเรียนและติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร กรณีตัวอย่างของครูสมพรสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครูที่ดี ซึ่งต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากให้แก่ นิสิต ดังเช่นที่ นิสิต กล่าวไว้ว่า “การอ่านเรื่องครูสมพร ทำให้ผมอยากไปสอนนักเรียนที่อยู่ในแถบชนบท ที่ห่างไกล เพราะจะทำให้ผมสามารถแสดงศักยภาพของตนเองในการสอนได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างอิสระตามแบบที่ครูสมพรทำ ถ้าผมได้สอนนักเรียนในเมืองที่เต็มไปด้วยการแข่งขันเพื่อที่จะให้นักเรียนได้คะแนนสูงๆ ผมก็จะไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่ผมต้องการได้” (อนุทินของนิสิต) หรือนิสิตอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ในเมื่อลิงยังสอนได้แล้วนับประสาอะไรกับนักเรียนที่พูดคุ้ยได้ สื่อสารภาษาเดียวกับครูได้ เราจะสอนให้เขามีความรู้เพิ่มมากขึ้นไม่ได้ ขอเพียงแต่เรามีความอดทน ค่อยๆ สอนให้นักเรียนเข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อย หรือแม้แต่การใช้ไม้้อนค้อยๆ พุด ค้อยๆ คุ้ย แสดงเหตุผล จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียน” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครู ที่ระบุว่า ครูจะต้องมีความอดทนต่อความทุกข์ ความลำบาก มีความหนักเอาเบาสู้เพื่อทำให้เกิดความสุ

ในการทำงานทั้งต่อตัวเองและผู้ร่วมงานคนอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 121) รวมทั้งต้องอดทนต่อความโกรธ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ อดทนต่อการรับฟัง ให้คำปรึกษาและการซักถามของนักเรียนโดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายหรือเหนื่อยล้า (สุชาติดา นันทะไชย, 2547 : 111)

7.) ครูต้องมีความยุติธรรม

นิสิต 18 คนมีความคิดเห็นว่า ครูต้องสอนนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ลำเอียงและไม่เลือกปฏิบัติต่อนักเรียน ครูต้องทุ่มเทร่างกายและแรงใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อทำให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง ดังเช่นที่นิสิตได้กล่าวว่า “ครูต้องสอนลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพราะลูกศิษย์ทุกคนมีคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่ากัน ไม่ควรเลือกปฏิบัติว่าจะเอาใจใส่เด็กเก่งมากกว่าเด็กอ่อน ครูต้องใช้วิธีการสอนที่ต่างกันระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อน เด็กเก่งควรเปิดโอกาสให้เขาได้คิดอย่างอิสระ ส่วนเด็กอ่อนควรสร้างนั่งร้านทางความคิดให้เขาไปเรื่อยๆ จนนำไปสู่แนวคิดหลักที่ต้องการสอน” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ครูสมพรไม่เคยรังเกียจลิงตัวใดไม่ว่าลิงจะติดยา เป็นโรคพยาธิ ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ครูสมพรจะสอนลิงทุกตัวด้วยความเอาใจใส่และทุ่มเท รวมทั้งติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนลิงสามารถปฏิบัติได้ตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 9 และ 13 ที่ระบุว่า ครูต้องรักเมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า รวมทั้งต้องให้ความจริงใจและเสมอภาคโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 74)

8.) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

นิสิต 21 คนมีความคิดเห็นว่า ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ถ้าครูไม่ยอมให้นักเรียนกระทำการสิ่งใดครูก็อย่ากระทำการนั้นให้นักเรียนเห็น เช่น ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ เข้าสอนให้ตรงเวลา ไม่พูดคำหยาบ มีเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ในการสอน เป็นต้น “ในการจัดการเรียนการสอนครูควรทำตัวเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ควรบังคับ ควรทำให้นักเรียนเปิดใจ ยอมรับและปฏิบัติตามในสิ่งที่เราทำให้ดูเป็นตัวอย่าง” (อนุทินของนิสิต) หรือ “หน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงแต่การสอนหนังสือ แต่ยังมีหน้าที่ในการสอนคนให้เป็นคน โดยการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่นักเรียน จึงจะนับได้ว่าเป็นครูที่เข้าถึงและมีความสามารถในการเป็นครูอย่างแท้จริง” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 11 ที่ระบุว่า ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 74) เนื่องจากครูเป็นแม่พิมพ์ที่คนใน

สังคมคาดหวังไว้สูง และมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก ครูจึงควรสำรวจกาย วาจา ใจ ให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการแสดงออกทั้งในและนอกห้องเรียน มีการดำเนินชีวิตที่ดี หมั่นคิดพิจารณาตนเองเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 85 และ ริเอ็องร็อง รัตนวิไลสกุล, 2545 : 157)

9.) ครูต้องมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน

นิสิต 30 คนมีความคิดเห็นว่าการเป็นครูไม่ใช่มีเพียงหน้าที่สอน แต่คือการพานักเรียนให้จบการศึกษาไปได้อย่างมีคุณภาพ ครูจะต้องมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนโดยการแสวงหานวัตกรรมการสอนใหม่ๆ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด รวมทั้งควรถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่โดยไม่ปิดบัง เพื่อหวังจะให้นักเรียนไปเรียนพิเศษกับตนเอง ดังที่นิสิตแสดงความคิดเห็นว่า “ถึงชนกว่าคนตั้งหลายเท่า และไม่สามารถพูดกับคนรู้เรื่อง แต่ครูสมพรยังฝึกถึงจนประสบความสำเร็จได้ แล้วเราเป็นครูสอนคนทำไมเราจะสอนนักเรียนให้เรียนรู้ไม่ได้ ถ้าเรามีความมานะพยายาม แสวงหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้อย่างแน่นอน การสอนในห้องเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ไม่ใช่ท่องจำไปวันๆ เหมือนกับการเรียนกวดวิชา” (อนุทินของนิสิต) หรือ “หนังสือเล่มนี้ทำให้หนูเปลี่ยนมุมมองทางความคิด หนูควรทุ่มเทในการพัฒนาการเรียนการสอนมากกว่ามานั่งสอนพิเศษในวันเสาร์ อาทิตย์” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ถ้าในประเทศไทยมีครูแบบครูสมพรมากๆ วงการศึกษาของไทยต้องพัฒนาและเป็นไปในทางที่ดี เพราะครูเข้าใจและใส่ใจในการสอนให้ความสำคัญและทุ่มเทต่อการสอนอย่างเต็มที่ โดยมีพื้นฐานความเชื่อมั่นว่าศิษย์ (ถึงแต่แต่ละตัว) มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 10 ที่ระบุว่า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 74) และยังสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 116) ชาตรี ฝ่ายคำตา และ นฤมล ยุตาคม (2554 : 157) ริเอ็องร็อง รัตนวิไลสกุล (2545 : 157) และ สุชาติ นันทะไชย (2547 : 111) ที่กล่าวว่า ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ทั้งการค้นคว้าหาวิธีการสอนและการออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักเรียน ครูต้องสอนให้ครบตามเวลาที่กำหนด เมื่อนักเรียนต้องการคำแนะนำไม่ว่าในเวลาหรือนอกเวลาทำงาน ครูควรมีเวลาให้นักเรียน ครูต้องอุทิศตนอย่างเต็มที่ ทำงานอย่างไม่คิดอ้อมแรงเพื่อสร้างศิษย์ให้มี

ความรู้และความประพฤติงดงามเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

10.) ครูต้องมีความเสียสละ

นิสิต 30 คนมีความคิดเห็นว่า ครูจะต้องเป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้และสติปัญญาที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นในบางครั้งหลังเลิกเรียน ครูยังต้องนั่งตรวจการบ้าน หรือสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ หรือในบางครั้งก็ต้องออกค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น ดังตัวอย่าง เช่น “ครูสมพร ไม่ได้ทำอะไรเพื่อหวังผลตอบแทน แต่ท่านทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรัก ท่านไม่ได้ฝึกถึงเพราะต้องการเงิน แต่ฝึกเพื่อให้มีมีความสามารถในการทำงานเพื่อรับใช้สังคมโดยไม่ถูกเจ้าของดี แม้จะต้องเสียสละความสุขส่วนตัวในการทุ่มเทเวลาเพื่อฝึกถึงให้มีความสามารถ แต่ครูสมพรก็สอนถึงด้วยความสุข ซึ่งครูทุกคนควรที่จะปฏิบัติตามอย่างครูสมพร โดยการอุทิศตนสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่เรียนอ่อนในตอนเย็นหลังโรงเรียนเลิก” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับ สุชาติดา นันทะไชย (2547 : 111) ที่ระบุว่า ครูจะต้องเป็นผู้เสียสละอุทิศเวลาให้กับการสอนอย่างเต็มที่ หรือบางครั้งอาจต้องยอมเสียสละกำลังทรัพย์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้อันของนักเรียน เช่น การผลิตสื่อการเรียนรู้อ การซื้อชุดนักเรียนหรือซื้ออาหารกลางวันให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลน เป็นต้น และสอดคล้องกับ ชาตรี ฝ่ายคำตา และ นฤมล ยุคาคม (2554 : 156) ที่ได้กล่าวไว้ว่าสถาบันการผลิตครูควรให้ความสำคัญกับการผลิตครูให้เป็นคนมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ คาดหวังให้นิสิตมีคุณลักษณะดังกล่าวในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน เพราะจะทำให้ นิสิตได้เรียนรู้ภาระงานครูอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้กำหนดไว้

11.) ครูต้องมีความศรัทธาในการประกอบวิชาชีพครู

นิสิต 30 คนมีความคิดเห็นว่า คนที่จะประกอบวิชาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพควรเป็นผู้ที่มีความศรัทธาในการประกอบวิชาชีพครู เพราะจะเป็นสิ่งสำคัญที่ค้ำจุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความเป็นครูที่สมบูรณ์ขึ้น มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของวิชาชีพครู มีความพยายามในการรักษาชื่อเสียงของวิชาชีพครูอันจะนำไปสู่คุณลักษณะด้านอื่นๆ ทั้งการให้ความเอาใจใส่และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ทรงงาน การมีความรัก ความสามัคคีในหมู่เพื่อนครู ดังตัวอย่างที่นิสิตได้แสดงความคิดเห็นว่า “เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือครูสมพร แล้วย้อนกลับมาดูตัวเองก็รู้สึกน่าอาย ครูสมพรจบการศึกษาแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่เราจบปริญญาตรีและกำลังเรียนในระดับปริญญาโทเราก้ยังสอนได้ไม่ตีเท่ากับครูสมพรเลยด้วยซ้ำ ดังนั้นเราจะต้องมีศรัทธาในอาชีพครู

รู้จักพัฒนาและฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ครูสมพรเป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา แต่สามารถนำวิชาชีพครูมาใช้ในการสั่งสอนลูกศิษย์ซึ่งเป็นสิ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วเราในฐานะที่จะไปเป็นครูคนหนึ่งที่จะต้องสอนลูกศิษย์ซึ่งเป็นมนุษย์ ผู้มีความรู้ ความสามารถและวิวัฒนาการดีกว่าลึงจะไม่สามารถพัฒนาลูกศิษย์ได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเขาเชี่ยวชาญหรือ” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ข้าพเจ้าจะนำความมุ่งมั่นตั้งใจของครูสมพรมาเป็นตัวอย่างในการสอน ไม่ใช่เพื่อตนเอง ไม่ใช่เพื่อโรงเรียน แต่เพื่อนักเรียนผู้เป็นอนาคตของประเทศชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” (อนุทินของนิสิต) ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ข้อ 8 ที่ระบุว่า ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556 : 73)

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าทำให้ นิสิตได้ศึกษารณคดีตัวอย่างเรื่อง “ครูสมพรคนสอนลิง” สามารถพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนิสิตคุรุวิทยาศาสตร์ได้อย่างมาก เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีภารกิจอธิบายโดยการเชื่อมโยงแนวคิดพื้นฐานทางด้านการศึกษา กับการนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงโดยใช้คำพูดง่ายๆ ทำให้ นิสิตเห็นตัวอย่างที่ดีว่า แม้แต่การเป็นครูสอนสัตว์ที่ซุกซนและไม่อยู่นิ่งอย่างลิงยังสามารถสอนได้ โดยครูที่จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ นิสิตเกิดแรงบันดาลใจและมีความศรัทธาในวิชาชีพครูมากขึ้น และสามารถนำแนวทางการปฏิบัติตนของครูสมพรไปเป็นแบบอย่างเพื่อประยุกต์ใช้ในการสอนของตนในอนาคตได้ ดังจะเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของนิสิต เช่น “รู้สึกดีมากที่อาจารย์แนะนำให้อ่านหนังสือเล่มนี้ ไม่เสียเวลาเลยที่ได้อ่านอย่างตั้งใจ นานแค่ไหนแล้วจำไม่ได้ที่ห่างหายจากการได้อ่านหนังสือ ที่ทำให้ตัวเองนั่งยิ้มคนเดียวได้ ดิฉันบอกไม่ได้ว่าในอนาคตข้างหน้าจะทำหน้าที่ของครูได้แค่ไหน แต่ดิฉันมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดตามแบบอย่างที่ดีของครูสมพรได้ปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง” (อนุทินของนิสิต) หรือ “ขอบคุณแบบอย่างที่ดีของครูสมพรและคณาจารย์ทุกท่านที่ทำให้ดิฉันมีความศรัทธาในวิชาชีพครูมากขึ้น การเรียนที่คณะศึกษาศาสตร์และการอ่านหนังสือครูสมพรฯ ทำให้ดิฉันเรียนรู้ว่าแบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน บางครั้งแม้การเรียนจะหนัก เหนื่อยและนำมาซึ่งความท้อ แต่ดิฉันเชื่อเสมอว่าการปลุกฝังของคณาจารย์ทำให้ดิฉันมีความเข้มแข็ง มุ่งมั่น ต่อจากนี้ไปแม้จะเจออุปสรรคมากมายเพียงใดในเส้นทางเดินบนสายวิชาชีพครู ดิฉันมั่นใจว่าดิฉันจะผ่านมันไปได้และชีวิตนี้จะต้องเป็นครูที่เก่งและดีให้ได้” (อนุทินของนิสิต) หรือ “คิดไม่ถึงว่าการสอนลิงจะคล้ายกับการสอนคนขนาดนี้ ทำให้คิดอยู่เสมอว่าถ้าเราเป็นครู

เราจะต้องสอนนักเรียนให้ได้แบบนี้” (อนุทินของนิสิต) หรือ “สำหรับหนูแล้วมีหนังสือน้อยเล่มนึ่งที่ทำให้อยากไปเจอกับนักเขียน เพราะหนูไม่ชอบอ่านหนังสือ และไม่มีหนังสือเล่มไหนที่จะอ่านรวดเดียวจบเหมือนเล่มนี้ คงเป็นเพราะหนังสือเล่มนี้เกี่ยวข้องกับอาชีพของหนูในอนาคตและมีเนื้อหาที่น่าสนใจทำให้หนูอ่านจนจบโดยไม่วาง” (อนุทินของนิสิต) หรือ “หนังสือเล่มนี้คงเป็นอีกเล่มหนึ่งที่น่าอ่านที่ข้าพเจ้าจะเก็บไว้และนำออกมาอ่านบ่อยๆ เพื่อเสริมสร้างแรงใจในการเป็นครูในอนาคตคะ เนื่องจากหนังสือให้แง่คิดดีๆ มีมุมมองหลากหลายที่ชวนให้คิดและปฏิบัติตาม รักครูสมพรจังคะ” (อนุทินของนิสิต)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การให้นิสิตศึกษารณัติตัวอย่างยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางอ้อมหลายประการ เช่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่นิสิตในการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อทำให้ตนเองมีความรู้มากขึ้นในเรื่องที่ศึกษาซึ่งสังเกตได้จากการที่นิสิตไปดูคลิปการสอนของครูสมพรเพิ่มเติมในเว็บไซต์ www.youtube.com นอกเหนือไปจากการอ่านหนังสือที่ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นิสิตทุกคนอ่าน นิสิตได้แสดงความคิดเห็นว่า “ข้าพเจ้าได้ไปศึกษาเพิ่มเติมในรูปแบบของวิดีโอทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เห็นภาพจริง บรรยากาศจริง สถานที่จริง ทำให้ได้บรรยากาศในการเรียนรู้มากขึ้น” (อนุทินของนิสิต) หรือการสร้างแรงบันดาลใจในการนำธรรมะมาบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน เช่น นิสิตกล่าวว่า “ครูสมพรรู้จักการนำธรรมะเข้ามาใช้ในการทำงาน เช่น ความเมตตาต่อสัตว์ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของความเป็นครู ความพอเพียง สังเกตได้จากการแต่งตัวและการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง” (อนุทินของนิสิต)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า กรณัติตัวอย่างเรื่อง “ครูสมพรคนสอนลิง” สามารถพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ได้หลายประการ เช่น ความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ ความขยันหมั่นเพียร ความคิดสร้างสรรค์ ความประหยัด ความสามารถในการสอนและประเมินผล ความอดทนอดกลั้น ความยุติธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีทั้งหมด เช่น นิสิตยังไม่มีมารกล่าวถึงประเด็นของความสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีวินัย ดังนั้น การจะพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีให้แก่ นิสิตครูวิทยาศาสตร์อย่างครบถ้วนควรจะมีการใช้กรณัติตัวอย่างที่หลากหลายมากกว่า 1 กรณัติมาให้นิสิตได้ศึกษา ซึ่งนอกจากการให้นิสิตอ่านหนังสือที่เป็นกรณัติตัวอย่างแล้วอาจใช้การเชิญครูที่มีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและได้รับการยกย่องเชิดชูว่าเป็นครูดี ครูเก่งของคุรุสภามาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนิสิต

2. กรณีตัวอย่างที่นำมาให้นิสิตศึกษาควรอยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นวิชาการมากเกินไป คือ ต้องเป็นกรณีตัวอย่างที่อ่านแล้วรู้สึกสนุกและผ่อนคลาย สามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย ไม่ใช่คำที่เป็นทางการหรือศัพท์เฉพาะมากเกินไป เนื้อหาที่อ่านต้องมีความแปลกใหม่และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดแรงบันดาลใจ สามารถมองเห็นภาพและได้แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้นว่า นิสิตมีทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีอย่างที่คุณนิสิตแสดงความคิดเห็นไว้จริงหรือไม่ ผู้สอนอาจใช้เทคนิควิธีอื่น ๆ ในการกระตุ้นให้นิสิตแสดงทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครูของตนเองออกมาแล้วเปรียบเทียบกับทัศนคติที่คุณนิสิตได้แสดงออกมาจากการศึกษากรณีตัวอย่างว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เช่น การที่ผู้สอนสมมติสถานการณ์ปัญหาที่คุณนิสิตจะต้องพบเจอในการประกอบวิชาชีพครู แล้วให้คุณนิสิตทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ คิดวางโครงเรื่องเพื่อแสดงบทบาทสมมติว่านิสิตจะรับมือกับปัญหานั้นๆ อย่างไร พร้อมให้คุณนิสิตระบุเหตุผลว่าทำไมกลุ่มของตนเองจึงเลือกที่จะใช้วิธีการดังกล่าวในการแก้ปัญหา หรือการนำข่าวทางด้านการศึกษามาให้คุณนิสิตศึกษาแล้วให้นิสิตร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพื่อดูทัศนคติของคุณนิสิตเกี่ยวกับข่าวนั้นๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา และ นฤมล ยุติาคม. (2554). ความรู้ความสามารถ การปฏิบัติงาน คุณลักษณะ และเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาศาสตร์ หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 17 (1) : 147-161.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556**. เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 72-74, วันที่ 4 ตุลาคม 2556.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). **ครูสมพรคนสอนลิง**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ริเรืองรอง รัตน์วิไลสกุล. (2545). การศึกษาคุณลักษณะครูพึงประสงค์ของนักศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. **วารสารวิจัยและพัฒนา มจร**. 25 (2) : 149-165. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2557. จาก http://digital.lib.kmutt.ac.th/journal/kmuttv25n2_4.pdf
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2543). **เอกสารประกอบการอบรม โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ “การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน”**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2556). **แผนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์(สควค.) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2556-2561)**. เอกสารอัดสำเนา.
- สมบัติ พลายน้อย. (2553). **หนังสือคือสมบัติ**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์คำ.
- สุชาติ นันทะไชย. (2547). **จริยธรรมและจรรยาสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Christensen, C. R. (1981). **Teaching By the Case Method**. Boston: Harvard Business School.

Davis, B. G. (1993). **Tools for Teaching**. San Francisco: Jossey-Bass.

Schreck, M. K. (2009). **Transformers Creative Teachers for the 21st Century**. California: A SAGE.

